

**RZĄDOWY PROGRAM WSPÓŁPRACY Z POLSKĄ DIASPORĄ
W LATACH 2015-2020**

Wstęp

- I. Polska Diaspora – diagnoza sytuacji i prognozy rozwoju
 - I.1. Kategorie
 - I.2. Liczebność i rozmieszczenie
 - I.3. Najpoważniejsze wyzwania wyznaczające kierunki polityki wobec polskiej diaspory

- II. Polityka polonijna w ramach polityki państwa
 - II.1. Podstawa prawna
 - II.2. Zasady współpracy Rządu RP z polską Diasporą
 - II.3. Polityka polonijna na tle innych polityk

- III. Strategiczne cele polityki polonijnej

- IV. Grupy geograficzno-funkcjonalne polskiej Diaspory

- V. Instrumenty realizacji polityki polonijnej Rządu
 - V.1. Zasady współpracy pomiędzy instytucjami realizującymi Program
 - V.2. Partnerzy pozarządowi
 - V.3 Instrumenty prawne
 - V.4. Katalog ważniejszych działań bezpośrednich
 - V.5. Katalog ważniejszych wspieranych działań partnerów polonijnych i organizacji pozarządowych
 - V.6. Katalog ważniejszych wspieranych działań innych partnerów
 - V.7. Finansowanie Programu
 - V.8. Planowanie zadań i sprawozdawczość

Załączniki

- 1. Schemat dokumentu *Zadania administracji rządowej*
- 2. Zadania administracji rządowej na lata 2015-2016 (w trakcie opracowywania przez resorty)

Wstęp

Od czasu przyjęcia w 2007 r. aktualnie obowiązującego *Rządowego programu współpracy z Polonią i Polakami za granicą* nastąpiły istotne zmiany instytucjonalne. Decyzją parlamentu, Ministerstwo Spraw Zagranicznych przejęło od Senatu RP w 2012 r. środki budżetowe przeznaczone na współpracę z polską Diasporą. MSZ zajął się rozdzielaniem środków z rezerwy celowej, w drodze konkursu, dla podmiotów sektora pozarządowego, które realizują zadania państwa w zakresie współpracy z Diasporą, a także przekazywaniem ich innym resortom. Wydatnie zwiększyła się kwota przeznaczona na realizację wspomnianych zadań przez polskie placówki dyplomatyczno-konsularne. Zmieniła się także sytuacja samej polskiej Diaspory; po przystąpieniu naszego kraju do Unii Europejskiej liczni Polacy, korzystając z przysługujących im praw, wyjechali za granicę. Ta sytuacja postawiła przed Rządem nowe wyzwania i zrodziła potrzebę opracowania i przyjęcia nowego *Rządowego programu*, który w dalszej części dokumentu będzie określany jako „Program”.

Przygotowanie Programu stanowi realizację *Zarządzenia nr 70 Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2008 r. w sprawie utworzenia Międzyresortowego Zespołu do Spraw Polonii i Polaków za Granicą*, do którego zadań należy m.in. „opracowywanie oraz monitorowanie realizacji przez administrację rządową *Rządowego Programu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą*”.

Program składa się z czterech części i załączników. W części pierwszej przedstawiona została diagnoza sytuacji polskiej Diaspory, ze wskazaniem kierunków najważniejszych działań. Część druga poświęcona jest miejscu polityki wobec Diaspory w obrębie polityki państwa. W części trzeciej przedstawione zostały strategiczne cele polityki Rządu wobec Diaspory. Czwarta część (rozdz. IV i V) poświęcona natomiast została instrumentom realizacji Programu. Załącznik 1 określa schemat opracowania zadań przypisanych poszczególnym instytucjom rządowym. Zadania te, opracowywane w cyklach dwuletnich, stanowić będą zawartość załącznika 2.

I. Polska Diaspora - diagnoza sytuacji i prognozy rozwoju

I.1 Kategorie

Polacy wyjeżdżali z kraju w różnych okresach historycznych i z różnych powodów: ekonomicznych, politycznych, edukacyjnych, etc. Niektórzy z nich (członkowie mniejszości polskich) nie wyjeżdżali z kraju w ogóle, zmieniały się jedynie granice Polski. Jeszcze inni zostali deportowani. Te różne okoliczności determinowały status diaspory w społeczeństwie kraju zamieszkania, możliwości awansu, ale też możliwości zachowania znajomości języka polskiego i utrzymania kontaktów z Polską.

Istnieje wiele typologii określających strukturę polskiej Diaspory. Najistotniejszymi kryteriami podziału Diaspory na kategorie są: rodzaj więzi łączącej członków grupy z Polską, poziom znajomości języka polskiego, potencjał mobilizacyjny w krajach zamieszkania, poziom samoidentyfikacji z Polską, jej dziedzictwem kulturowym i aktualnymi interesami,

a w konsekwencji również rodzaj i poziom angażowania się we współpracę z Polską. Na potrzeby Programu wyróżnione zostały następujące kategorie Diaspory.

Mniejszości polskie. Zamieszkiwanie poza Polską członków mniejszości polskich nie jest rezultatem ich indywidualnego wyboru, lecz wydarzeń historycznych, które zmieniły przynależność państwową „małych ojczyzn”. Znacząca część tych wspólnot jest duchowo związana z Polską, jednak odcięcie przez dekady od kraju przodków skutkuje spadkiem znajomości języka polskiego. Niektóre mniejszości polskie doświadczają niechętnego podejścia ze strony władz państwa zamieszkania, czego skutkiem mogą być trudności w osiągnięciu wysokiego statusu społecznego. Utrzymywanie poczucia polskości, języka i narodowej tradycji wśród mniejszości polskich stanowi szczególną powinność RP, wymaga wysokich nakładów oraz stosownego wsparcia organizacyjnego.

Polonia. Polonia to zbiorowość osób urodzonych poza Polską, których przodkowie opuścili Polskę. Osoby należące do Polonii związki z tradycją i kulturą narodową zachowują w drugim pokoleniu, a zazwyczaj i dalszych. Traktują one więzi z Polską jako część historii rodzinnej, a więc i swojej własnej. Członkowie społeczności polonijnych często nie znają Polski z autopsji bądź jedynie sporadycznie ją odwiedzali. Znajomość języka polskiego bądź zanikła, bądź (zazwyczaj) jest ograniczona; czynnik ten trzeba brać pod uwagę przy doborze języka komunikacji z Polonią. Poziom identyfikowania się z polskimi sprawami jest zróżnicowany – od często spotykanego pewnego dystansu, po zachowania afirmatywne, demonstrowane w szczególnych momentach, takich jak wybór Papieża-Polaka czy powstanie „Solidarności”. Polonia jest w wielu krajach dobrze osadzona i ma znaczny, choć ciągle niewykorzystany potencjał mobilizacyjny. Jej zaangażowanie we współpracę z Polską dotyczy zwykle ściśle określonej dziedziny, np. promocji kultury, biznesu, inwestycji, dziedzictwa historycznego.

Emigracja z okresu II wojny światowej i dekad późniejszych. Społeczność emigrantów wyjeżdżała z Polski w różnych okresach i z rozmaitych powodów: politycznych, ekonomicznych, narodowościowych. Zjawisko to trwało z różnym natężeniem od II wojny światowej do lat 90. XX wieku. Emigranci są zwykle silnie związani z Polską więzami rodzinnymi i obywatelskimi, ojczystym językiem polskim i patriotyzmem. W wielu krajach stanowią najbardziej dynamiczną grupę polskiej diaspory, która chętnie angażuje się we współpracę z Polską. Jej zdolności mobilizacyjne są różne w poszczególnych krajach. Emigranci stanowią najlepszy pomost pomiędzy Polonią a migrantami poakcesyjnymi.

Polscy migranci po akcesji 2004 r. korzystający ze swobody przepływu osób w Unii Europejskiej. Migranci w państwach UE to obywatele polscy, którzy niedawno opuścili kraj, zwykle w poszukiwaniu pracy bądź ze względu na podjęcie studiów. Utożsamiają się z Polską i często ją odwiedzają, a język polski jest ich językiem podstawowym. Stosunkowo niewielu migrantów uczestniczy w życiu społecznym polskiej Diaspory, ograniczając się do sporadycznego korzystania z dóbr kultury i edukacji (szkoły polonijne). Zaangażowanie migrantów we współpracę z Polską ogranicza brak czasu i zaabsorbowanie rozwiązywaniem bieżących problemów życiowych. Potencjał mobilizacyjny tej grupy w krajach pobytu jest niski, co wynika z na ogół słabej pozycji zawodowej, ekonomicznej i społecznej.

Podstawowymi wyzwaniami wobec migracji poakcesyjnej jest utrzymanie jak najbliższego kontaktu z Polską, nauczanie języka polskiego i o Polsce najmłodszego pokolenia, a także motywowanie do powrotów.

Powyższe cztery kategorie polskiej diaspory nie są hermetyczne, izolowane od siebie. W każdej z nich można znaleźć liczne wyjątki od opisanych ogólnych tendencji. Określenie tych tendencji pozwala jednak uchwycić najważniejsze problemy Diaspory, a w konsekwencji dobrać odpowiednie instrumentarium dla ich rozwiązywania.

1.2 Liczebność i rozmieszczenie

Wielkość polskiej Diaspory na świecie jest różnie oceniana. Wynika to ze stosowania różnych kryteriów, takich jak urodzenie w Polsce lub pochodzenie z Polski któregoś z przodków, znajomość języka polskiego, a nawet deklarowana świadomość pochodzenia. W niektórych państwach prowadzone są spisy ludności, w innych przeprowadzane tylko ogólne szacunki, co też zmniejsza porównywalność danych. Ocenia się, że poza Polską żyje 18-20 milionów Polaków i osób polskiego pochodzenia. Jedna trzecia z tej grupy to Polacy urodzeni i ukształtowani w Polsce, reszta to osoby polskiego pochodzenia o różnym stopniu więzi z polskością. Polska Diaspora plasuje się na szóstym miejscu w świecie pod względem jej liczebności w stosunku do ludności kraju ojczystego.

W XIX i XX wieku kierunki emigracji z Polski były stosunkowo stabilne. Liczna Polonia w Stanach Zjednoczonych związana jest z tym krajem na ogół od kilku pokoleń. Również państwa Europy Zachodniej otwierały się na emigrantów z Polski. Ustabilizowane są polskie wspólnoty w Ameryce Południowej (Brazylia, Argentyna) oraz w RPA. Większą dynamikę wzrostu notowała Polonia w Kanadzie i w Australii, do czego przyczyniała się otwarta polityka imigracyjna tych państw w II połowie XX wieku. Liczebność społeczności polskich na Wschodzie spada natomiast, w wyniku oddziaływania czynników demograficznych, procesów asymilacji i wyjazdów za granicę.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej zdynamizowało proces migracji. Poza Polską przebywa obecnie ponad 2 mln osób, które opuściły ją w ostatnim dziesięcioleciu. Korzystają one ze swobody przepływu osób w ramach europejskich rynków pracy, przemieszczając się między poszczególnymi państwami członkowskimi; niewielka ich część decyduje się na powrót do Polski.

Największa liczba przedstawicieli Polonii żyje w Stanach Zjednoczonych, gdzie w sondażu przeprowadzonym w 2012 r. polskie pochodzenie zadeklarowało 9 660 tys. osób. W Kanadzie mieszka ich ok. 1 mln, w Brazylii – 1 500 tys. (spotyka się wyższe szacunki), w Argentynie 120 tys., Australii - 170 tys., natomiast w Republice Południowej Afryki – 30 tys.

W Europie Zachodniej liczbę Polaków i osób polskiego pochodzenia lub wywodzących się z Polski szacuje się na ok. 4 200 tys. osób. Z tej liczby ok. 1 500 tys. osób mieszka

w Niemczech, 800 tys. we Francji, 200 tys. w Holandii, 100 tys. w Belgii, a 85 tys. w Austrii. Liczebność polskiej Diaspory we Włoszech szacujemy na 150 tys., w Hiszpanii na 85 tys., a w Grecji na 10 tys. W Wielkiej Brytanii mieszka 800 tys. Polaków, w Irlandii 150 tys., natomiast w Islandii 11 tys. W Szwecji liczebność polskiej Diaspory szacuje się na 110 tys., w Norwegii na 110 tys., a w Danii na 60 tys. W Czechach mieszka 120 tys. Polaków i osób polskiego pochodzenia; kilkutyśne skupiska występują także w Rumunii, na Węgrzech i na Słowacji. We Francji dominuje „stara” Polonia, natomiast w państwach anglosaskich i skandynawskich – migranci ostatniego dziesięciolecia.

Okolo miliona osób polskiego pochodzenia żyje w przestrzeni postradzieckiej, chociaż i w tym wypadku spotyka się wyższe szacunki. Według spisów przeprowadzonych w ostatnich latach liczba Polaków na Litwie wynosi 200 tys., a na Białorusi 295 tys. osób. Ta liczba ostatnia może być zaniżona, bowiem wiele osób mogło obawiać się przyznania do narodowości polskiej. Na Ukrainie wg ostatniego spisu mieszka 144 tys. osób polskiej narodowości; również i ta wartość może być znacznie zaniżona. W Kazachstanie mieszka 34 tys. Polaków, na Łotwie – 46 tys., natomiast w Rosji - 47 tys.

1.3 Najważniejsze wyzwania wyznaczające kierunki polityki wobec polskiej diaspory

Migracja do państw członkowskich UE i EFTA. Członkostwo Polski w UE zaowocowało m.in. objęciem jej wspólnym obszarem rynku pracy, co doprowadziło do wystąpienia wielkiej fali migracji zarobkowej, największej od czasów emigracji „za chlebem” lat 1900-1930. Migranci wspierają dziś rozwój obcych gospodarek; szacuje się, że wartość ich pracy wyniesie w 2020 r. 85 mld EUR. Zjawisko migracji jest zjawiskiem kompleksowym niosącym za sobą liczne implikacje gospodarcze i społeczne. Migracja jest wynikiem korzystania ze swobody wyboru miejsca zamieszkania, bez przerywania, jak w wypadku minionych pokoleń, bliskich więzi z ojczyzną. 30 tys. Polaków studiuje za granicą. Za wcześnie oceniać, jak wielu migrantów pozostanie poza krajem na stałe. Zależy to w dużej mierze od sytuacji gospodarczej Polski, oferty jej rynku pracy i stworzenia możliwości samorealizacji młodego pokolenia w kraju. Kluczowe dla podejmowania teraz i w przyszłości decyzji o powrocie do kraju jest utrzymywanie jak najsilniejszych więzi z krajem: emocjonalnych, językowych, kulturalnych i gospodarczych, a także zapewnienie jak najpełniejszej informacji o możliwościach polskiego rynku pracy. Powroty do Kraju, których skala pozostaje dotąd niewielka, są możliwe właśnie dlatego, że migrant utrzymywał żywy kontakt z krajem pochodzenia. Sprzyjanie budowaniu sieci powiązań i kontaktów oraz kanałów przepływu wiedzy stworzy też możliwości współpracy bez konieczności przenoszenia się na stałe do ojczyzny.

Potrzeba redefinicji misji Diaspory wobec macierzy. Przemiany demokratyczne rozpoczęte w 1989 r. były dla zachodniej części Diaspory powodem do satysfakcji. Wypełniona została jej polityczna i moralna powinność rzecznika praw Polski do w pełni suwerennego bytu. W wielu przypadkach towarzyszyła temu jednak świadomość utraty celu działalności

polonijnej i politycznej motywacji do emigracji. Polonia amerykańska i kanadyjska efektywnie włączyła się w poparcie członkostwa Polski w NATO, a niemal cała Polonia opowiedziała się za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Znaczna część Polonii i Polaków za granicą chciałaby dalej wspierać Polskę. Najefektywniej mogłaby to czynić przyczyniając się do kształtowania w środowiskach zamieszkania i pracy rzetelnego wizerunku Kraju, a także rozwijając współpracę kraju/regionu zamieszkania z Polską w różnorodnych dziedzinach (np. nauka, kultura, współpraca samorządów i podmiotów gospodarczych).

Faktyczny i deklarowany spadek liczebności osób należących do polskich mniejszości. W ciągu ostatnich lat można zaobserwować zjawisko spadku liczebności członków polskiej mniejszości. Na Litwie, według spisu powszechnego z 2011 r., mieszka 200 tys. Polaków, podczas gdy dwadzieścia lat wcześniej do polskich korzeni przyznało się 235 tys. osób. Na Białorusi 295 tys. osób deklaruje narodowość polską, tj. o 100 tys. mniej niż przed dwudziestu laty. Jest to wynik zarówno postępującej asymilacji, jak i oddziaływania czynników demograficznych, w tym emigracji, choć w niektórych przypadkach nie bez znaczenia jest też poczucie zagrożenia związane z niesprzyjającą mniejszościom atmosferą polityczną. Odpowiedzią na te tendencje powinno być udzielanie przez Kraj wszechstronnego poparcia dla osób należących do tej grupy, od egzekwowania należnych jej praw po zapewnienie jak najszerszego dostępu do oświaty i kultury polskiej.

Regulacje prawne umacniające więzi z Polską. Wprowadzenie *Ustawy o Karcie Polaka* doprowadziło na Wschodzie do wzrostu zainteresowania Polską, zwłaszcza wśród młodzieży, i stworzyło skuteczny mechanizm wiązania jej z krajem. Od 1 maja 2014 r., w myśl przepisów nowej *Ustawy o Cudzoziemcach* każdy cudzoziemiec posiadający polskie pochodzenie stwierdzone według przepisów ustawy o repatriacji, w tym także posiadacz Karty Polaka, ma możliwość uzyskania zezwolenia na pobyt stały, a w dalszej perspektywie nabycia obywatelstwa polskiego. Wzrostowi atrakcyjności *Karty Polaka* winien towarzyszyć proces doskonalenia procedury jej nadawania. Wskazane jest poddanie pod dyskusję możliwości rozszerzenia obszaru nadawania Karty Polaka na cały świat. Nie spełnił oczekiwań program repatriacji, tak ze względu na mniejszą niż oczekiwano ofertę świadczeń wobec repatriantów, jak z powodu trudności adaptacyjnych samych repatriantów. Jakkolwiek regulacje *Ustawy o Karcie Polaka* mogą być podstawą do pobytu stałego w Polsce osób również z krajów objętych *Ustawą o repatriacji* należy pamiętać, że w ramach tej drugiej ustawy grupie osób już przyrzeczono wizy repatriacyjne, podejmując wobec nich zobowiązania wynikające z ustawy.

Niewystarczające wykorzystanie gospodarczego potencjału współpracy Polski z Diasporą. Istnieje duży potencjał rozwoju współpracy gospodarczej Polski ze światem przy współdziałaniu polskiej diaspory, zarówno przy bezpośrednim zaangażowaniu przedsiębiorców polonijnych, jak i dzięki ich pośrednictwu – przy nawiązywaniu współpracy z innymi podmiotami za granicą. Polska zainteresowana jest dialogiem ze swoją Diasporą ukierunkowanym na przepływ idei, doświadczeń, kapitału społecznego, wiedzy i innowacji (równoważenie *brain drain* przez *brain gain*).

Rozproszenie potencjału polskiej Diaspory. Dotychczasowa współpraca z polską Diasporą koncentrowała się na współdziałaniu z jej organizacjami. Zorganizowana część polskiej diaspory ma ponad stuletni olbrzymi dorobek w kultywowaniu polskości, zachowaniu języka i obronie dobrego imienia Polski. Organizacje polonijne skupiają jednak zaledwie kilka procent polskiej Diaspory, a rzesza jej przedstawicieli angażujących się obecnie i w przeszłości w wymienione wyżej działania jest znacznie większa. Wśród reprezentantów Diaspory nie związanych z organizacjami polonijnymi a kultywujących polskości i działających na rzecz Kraju są liczne osoby cieszące się w krajach zamieszkania wysokim autorytetem, silną pozycją zawodową, a także wiedzą i umiejętnościami przydatnymi dla promowania spraw Polski i Diaspory. Wyzwaniem polityki wobec polskiej Diaspory powinno więc stać się motywowanie zorganizowanej i niezorganizowanej jej części do wspólnych działań i łączenia wysokiego potencjału, którym dysponuje w działaniach na rzecz zarówno samych środowisk polonijnych, jak i Polski.

Rola młodzieży w dobie rewolucji informatycznej. Historia polskiej Diaspory zna wiele przykładów konfliktu pokoleń; wielokrotnie utrudniał on przekazywanie młodszemu pokoleniu tradycji i dorobku wcześniejszych fal emigracji. Współczesna młodzież kształtuje się w zupełnie nowej rzeczywistości; rewolucja informatyczna stworzyła nowe możliwości szybkiej i bezpośredniej komunikacji. Z jednej więc strony wzrosły niepomniernie możliwości aktywizacji i integrowania środowisk młodzieżowych w skali regionów, państw, a nawet międzynarodowej, a z drugiej wyraźniej widać konieczność rozwijania współpracy starszych pokoleń Diaspory z młodzieżą. Bardziej doświadczone pokolenia Diaspory należy motywować do włączania młodzieży w nurt działań organizacji polonijnych, młodsze pokolenie zachęcać zaś, by pomogło starszym w działaniach integracyjnych opartych na komunikacji elektronicznej.

Zróżnicowanie sytuacji i statusu Diaspory w różnych krajach. Różnorodność problemów, jakich doświadcza polska Diaspora, wymaga zróżnicowanego podejścia. Prowadzona przez władze Białorusi polityka ograniczania inicjatywy obywatelskiej dotyka również mniejszość polską. Na Litwie brak jest infrastruktury prawnej dającej podstawę do egzekwowania podstawowych praw mniejszości narodowych, a władze RL nie wykazują dostatecznej woli politycznej do rozwiązywania problemów mniejszości polskiej. W RFN nadal niewystarczający, a także zróżnicowany regionalnie, jest stopień przestrzegania postanowień polsko-niemieckiego *Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy*, dotyczących praw Polaków w tym państwie, w szczególności w odniesieniu do kwestii edukacyjnych i wspierania organizacji polskich. W Wielkiej Brytanii wyzwaniem jest zapewnienie dostępu do nauczania języka polskiego oraz do polskiej kultury licznej rzeszy nowych migrantów. W Stanach Zjednoczonych liczna i dobrze uplasowana w społeczeństwie polska Diaspora przejawia stosunkowo małą aktywność w życiu politycznym Kraju; spada też członkostwo w tradycyjnych organizacjach ją jednoczących.

Sytuacja ta stwarza konieczność prowadzenia stałego monitoringu położenia polskiej Diaspory. Jego wyniki muszą być uwzględnione przy doborze celów szczegółowych

i instrumentów polityki wobec polskiej Diaspory, w części odzwierciedlającej lokalne i regionalne uwarunkowania.

II. Polityka wobec polskiej diaspory w ramach polityki państwa

II.1. Podstawa prawna

Ogólne ramy prawne dla działalności Rządu w zakresie polityki państwa wobec polskiej Diaspory wyznacza Konstytucja RP.

Art. 6, ust. 2 Konstytucji stanowi, że „Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”.

Art. 36 stwierdza: „Podczas pobytu za granicą obywatel polski ma prawo do opieki ze strony Rzeczypospolitej Polskiej”.

Art. 52, ust. 5 głosi, że „Osoba, której pochodzenie polskie zostało stwierdzone zgodnie z ustawą, może osiedlić się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na stałe”.

Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (art. 32, ust. 2, pkt. 1) stanowi, że minister właściwy do spraw zagranicznych jest zobowiązany do opracowywania i wnoszenia do rozpatrzenia przez Radę Ministrów wieloletnich strategii w zakresie spraw zagranicznych. Taką strategią w zakresie współpracy z polską Diasporą i wspierania polskich instytucji kulturalnych i oświatowych za granicą stanowi niniejszy program.

„Priorytety polskiej polityki zagranicznej 2012-2016”, przyjęte przez Radę Ministrów w marcu 2012 r., określają najważniejsze kierunki i zadania polityki polonijnej Rządu. Niniejszy program konkretyzuje i uszczegóławia zadania dla poszczególnych resortów.

Zarządzenie nr 70 Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2008 r. w sprawie utworzenia Międzyresortowego Zespołu do Spraw Polonii i Polaków za Granicą określa, że do jego zadań należy m.in. „opracowywanie oraz monitorowanie realizacji przez administrację rządową *Rządowego Programu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą*”.

II.2. Zasady współpracy Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z polską Diasporą

We współpracy z polską Diasporą rząd RP kieruje się następującymi zasadami:

- Partnerska współpraca z polską Diasporą stanowi jeden z priorytetów polskiej polityki zagranicznej.
- Partnerami współpracy Rządu RP z polską Diasporą są wszystkie mieszkające za granicą osoby, niezależnie od ich statusu obywatelskiego, które wywodzą swe pochodzenie z naszego kraju i zachowują poczucie związku z Polską.
- Kultura polska jest wspólnym dobrem Polaków mieszkających w kraju i za granicą.

- Rząd RP uznaje doniosłą rolę, jaką odgrywa polska Diaspora w kształtowaniu przyjaznych stosunków krajów zamieszkania z Polską oraz docenia jej udział w materialnym i kulturalnym rozwoju tych krajów.
- Rząd RP uznaje, że zdecydowana większość polskiej Diaspory to obywatele innych państw oraz że z państwami tymi wiąże ich poczucie obywatelskiej lojalności.
- Za najbardziej efektywną płaszczyznę dwustronnie korzystnej współpracy z polską diasporą Rząd RP uznaje współdziałanie w utrwalaniu rzetelnego wizerunku Polski w świecie oraz rozwijanie wszechstronnej współpracy kraj/region zamieszkania - Polska.
- Instytucje rządowe racjonalnie gospodarują środkami budżetowymi przeznaczanymi na współpracę z polską Diasporą.

II.3. Polityka wobec polskiej Diaspory na tle innych polityk

Szeroko rozumiana polityka wobec polskiej Diaspory jest zespolona z innymi politykami państwa, spośród których najważniejsze są:

Polityka zagraniczna. Polityka wobec polskiej Diaspory jest częścią polityki zagranicznej państwa. Za jej poszczególne aspekty odpowiadają w Ministerstwie Spraw Zagranicznych następujące departamenty:

- **Departament odpowiedzialny za politykę wobec polskiej Diaspory** opracowuje założenia polityki wobec tej Diaspory, nadzoruje placówki zagraniczne w zakresie realizacji polityki, zarządza budżetem na projekty adresowane do Diaspory i pełni funkcje wykonawcze w ramach koordynacyjnej roli MSZ w rządzie w omawianej dziedzinie.
- **Departamenty terytorialne**, m.in. odpowiedzialne za politykę wobec Europy, Europy Wschodniej czy obu Ameryk (we współpracy z departamentem ds. polskiej Diaspory) odpowiadają za współpracę z polską Diasporą powiązaną z dwustronnymi stosunkami międzypaństwowymi.
- **Departament odpowiedzialny za dyplomację publiczną** (we współpracy z departamentem właściwym dla polityki wobec polskiej Diaspory) odpowiada za współpracę z polską Diasporą w dziedzinie promocji Polski.
- **Departament realizujący zadania związane z opieką konsularną** odpowiada (we współpracy z departamentem właściwym dla polityki wobec polskiej Diaspory) za opiekę nad obywatelami polskimi przebywającymi za granicą.

Polityka migracyjna. Bardzo duża liczba obywateli polskich przemieszcza się w ramach europejskiego rynku pracy. Osoby te są za granicą adresatem zadań m.in. w sferze politycznej, konsularnej, polonijnej i promocyjnej. Zjawisko to powinno być monitorowane w celu określenia jego skali, stworzenia kanałów przekazu informacji dla takich osób, zdefiniowania właściwych narzędzi dla wzmocnienia kontaktów ze środowiskami polskiej

Diaspory za granicą czy informowania o możliwościach aktywności ekonomicznej w Polsce. Z drugiej strony ma miejsce imigracja osób pochodzenia polskiego z innych państw. Osoby te są z kolei objęte działaniami resortu odpowiedzialnego za sprawy zagraniczne w zakresie m.in. wydawania wiz, przyznawania obywatelstwa, repatriacji i Karty Polaka.

Polityka demograficzna. Przepływy ludności między Polską a innymi państwami, zintensyfikowane zwłaszcza po przystąpieniu Polski do UE, silnie i przede wszystkim negatywnie wpływają na sytuację demograficzną. Polityka wobec Diaspory wspiera w utrzymaniu więzi z Krajem zarówno migrantów z Polski, jak i osoby pochodzenia polskiego potencjalnie zainteresowane osiedleniem się w Polsce.

Polityka edukacyjna. Pełni ona istotną rolę w utrzymaniu związków polskiej Diaspory z Krajem. Realizowana jest we współpracy przez resorty właściwe do spraw zagranicznych, oświaty oraz nauki i szkolnictwa wyższego. Działania edukacyjne obejmują m.in. kierowanie nauczycieli do pracy za granicą i doskonalenie zawodowe nauczycieli polonijnych, prowadzenie szkolnych punktów konsultacyjnych, wspieranie szkół polonijnych oraz przyznawanie stypendiów dla osób polskiego pochodzenia studiujących w Polsce i w krajach zamieszkania.

Polityka gospodarcza. Jednym z celów polityki gospodarczej państwa jest stwarzanie sprzyjających warunków dla rozwoju współpracy gospodarczej z innymi państwami. W realizacji tego celu ważną rolę odgrywa polska Diaspora, która jest naturalnym partnerem w nawiązywaniu kontaktów gospodarczych, promocji gospodarczej Polski i przyciąganiu inwestycji zagranicznych. Polityka polonijna sprzyja angażowaniu Diaspory we współpracę gospodarczą z Polską.

Polityka turystyczna. Celem polityki turystycznej jest rozwijanie turystyki jako istotnego segmentu polskiej gospodarki. Turystyka ma także istotne znaczenie dla kultywowania polskości i zacieśniania więzi środowisk polskich za granicą z krajem pochodzenia. Szacuje się, że 18% turystów odwiedzających RP to członkowie polskiej Diaspory.

Polityka w zakresie międzynarodowej współpracy regionalnej i lokalnej. Jest ona realizowana przez polskie samorządy. Po 1989 r., zwłaszcza w ostatniej dekadzie, nastąpił dynamiczny rozwój współpracy międzynarodowej na poziomie regionalnym. Istotną rolę odegrały w tym środowiska polskiej Diaspory, dobrze zorganizowane w regionach i miastach partnerskich. Środowiska te są naturalnym partnerem, a często także inicjatorem współpracy. Korzyści dotyczą m.in. transferu wiedzy o zarządzaniu miastami i wymiany młodzieży. Polskie samorządy podejmują także szerokie działania nastawione na wspieranie polskich mniejszości na Wschodzie.

Polityka w zakresie ochrony polskiego dziedzictwa kulturalnego za granicą. Jest ona prowadzona przez resort odpowiedzialny za kulturę i dziedzictwo narodowe. Ważna część polskiego dziedzictwa znajduje się poza granicami kraju. W jego powstawaniu, a obecnie także zachowaniu, bierze udział polska Diaspora. Państwo udziela pomocy jej organizacjom

prowadzącym działalność w tym zakresie, wspiera muzea, biblioteki i archiwa oraz ewidencjonowanie i dokumentowanie zabytków kultury polskiej.

Polityka w zakresie ochrony polskich miejsc pamięci narodowej w świecie. Jest realizowana przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Jej celem jest pielęgnowanie grobów, cmentarzy wojennych i innych miejsc pamięci Polaków. Rada prowadzi działania w porozumieniu z organizacjami polskiej Diaspory, dla których należyta ochrona miejsc pamięci jest ważnym wyznacznikiem kultywowania polskości.

Polityka w zakresie współpracy ze środowiskami polskich kombatantów za granicą. Jej celem jest realizacja uprawnień kombatanckich poza granicami kraju oraz upamiętnianie polskich tradycji niepodległościowych za granicą. Polityka ta jest realizowana przez Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, który w ramach swoich kompetencji wspomaga emigrację żołnierską w realizacji programów upamiętniających udział Polaków w walce o niepodległość oraz represje ofiar II wojny światowej i okresu powojennego, udziela pomocy socjalnej kombatantom i innym osobom uprawnionym, ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkałych na Wschodzie, współorganizuje uroczystości rocznicowe za granicą z udziałem polskich weteranów i ofiar represji wraz z ich rodzinami oraz przyznaje honorowe wyróżnienia osobom i instytucjom zasłużonym w upowszechnianiu wiedzy o dziejach oręża polskiego. Prowadzenie tej polityki przez Urząd przyczynia się umacniania więzi Diaspory z Polską oraz budowania pozytywnego wizerunku Polski i Polaków w świecie.

Polityka w zakresie obywatelstwa polskiego. Obywatelstwo jest stosunkiem prawnym łączącym jednostkę z państwem, na mocy którego jednostka ma określone prawa i obowiązki wobec państwa, ale także państwo ma prawa i obowiązki wobec jednostki. Wyrazem tej polityki jest m.in. wprowadzenie ustawowej możliwości przywrócenia obywatelstwa RP, wprowadzenie ułatwień nabycia obywatelstwa polskiego przez posiadaczy Karty Polaka, a także wyeliminowanie możliwości pozbawienia obywatelstwa.

III. Strategiczne cele polityki wobec polskiej Diaspory

Strategiczne cele polityki Rządu RP wobec Diaspory skupiają się wokół następujących obszarów:

A. Wspieranie nauczania języka polskiego i wiedzy o Polsce we wszystkich formach organizacyjnych - w szkołach publicznych obcych państw, w szkołach społecznych oraz szkolnych punktach konsultacyjnych na wszystkich etapach edukacji.

Nacisk położony winien być na rozwijanie nauki języka polskiego i w języku polskim w systemach szkół publicznych innych państw, a także na wspieranie tworzenia nowych szkół społecznych, zwłaszcza w krajach migracji poakcesyjnej.

B. Zapewnienie możliwości uczestniczenia w kulturze narodowej; umacnianie polskiej tożsamości.

W ramach polskiej oferty kulturalnej należy uwzględnić potrzeby polskiej Diaspory, a także możliwości jej udziału w promocji kultury polskiej za granicą. Należy również zadbać o poprawę stanu zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego w krajach zamieszkania polskiej Diaspory.

C. Wzmacnianie pozycji środowisk polskiej Diaspory poprzez podnoszenie efektywności ich działania, wzrost aktywności w życiu publicznym w krajach zamieszkania oraz popularyzowanie wiedzy o przysługujących im prawach.

Podstawowe znaczenie ma ochrona praw mniejszości polskich oraz praw obywateli RP w państwach UE. Należy wspierać nowoczesne formy wewnętrznego komunikowania się Diaspory. Kluczowe jest współdziałanie wszystkich grup w ramach krajów zamieszkania, obejmujące organizacje polonijne, młodzież i wybitne postaci o znaczeniu opiniotwórczym.

D. Wspieranie powrotów Polaków do kraju; tworzenie zachęt do osiedlania się w Polsce osób polskiego pochodzenia.

Niezależnie od rozwoju szkolnictwa (cel A), nacisk należy położyć na rozwój kontaktów z migrantami i ich motywowanie do powrotów, a także na usprawnienie polityki informacyjnej. Konieczne jest ponadto popularyzowanie możliwości osiedlania się w Polsce.

E. Rozwój kontaktów - młodzieżowych, naukowych, kulturalnych, gospodarczych, sportowych oraz współpracy samorządów - z Polską.

Kluczowe znaczenie mają: rozwijanie więzi młodego pokolenia z Polską poprzez promowanie bezpośrednich kontaktów i podróży do Polski, wiązanie potencjału gospodarczego Diaspory z rozwojem ekonomicznym Polski, wspieranie biznesu polonijnego, nowoczesnych form komunikacji z Polską i opinią publiczną w kraju.

IV. Grupy geograficzno-funkcjonalne polskiej Diaspory

Warunki, w jakich żyje polska Diaspora w poszczególnych krajach, jej potrzeby, oczekiwania i potencjał współpracy z Krajem są zróżnicowane, co wymaga zróżnicowania polityki polonijnej według kryteriów geograficzno-funkcjonalnych. Na potrzeby planowania zadań przez poszczególne organy administracji rządowej (rozdz. V.8) poniżej wyodrębniono kraje lub grupy krajów wymagających podobnego podejścia do problemów polskiej Diaspory.

1. Litwa. Państwo członkowskie UE o bardzo licznej mniejszości polskiej, dysponującej siecią szkół publicznych prowadzących nauczanie w języku polskim. Od zawarcia traktatu dwustronnego w 1994 r. mamy do czynienia z brakiem postępu, a w niektórych dziedzinach regresem w respektowaniu praw osób należących do mniejszości polskiej, co wyraża się m.in. pogłębiającymi się dysproporcjami w finansowaniu szkolnictwa litewsko-polskojęzycznego, wprowadzeniem niekorzystnych dla młodzieży polskich szkół zmian w odniesieniu do egzaminu maturalnego, cofnięciem prawa do używania dwujęzycznych tablic topograficznych i konsekwentnym egzekwowaniem kar administracyjnych za ich

stosowanie, brakiem satysfakcjonujących działań w kwestii prywatyzacji ziemi na terenach zwarcie zamieszkałych przez mniejszość polską, a od 2010 r. również brakiem ustawy o mniejszościach narodowych. Nie zrealizowano zawartej w traktacie dwustronnym deklaracji o przyznaniu prawa do pisowni w dokumentach nazwisk w języku ojczystym. Wymienione ograniczenia wymagają zdecydowanych, stałych działań politycznych na poziomie Rządu oraz kompleksowego wspierania aktywności Polaków na Litwie, zwłaszcza w dziedzinie oświaty polskiej.

2. Białoruś. Jedyne państwo europejskie pozostające poza strukturami Rady Europy, z bardzo liczną mniejszością polską. Działalność kulturalno-oświatowa mniejszości, jako oddolna inicjatywa obywatelska, jest systemowo ograniczana przez władze i napotyka na liczne utrudnienia administracyjne. Sytuacja nielicznych szkół publicznych z polskim językiem wykładowym pogarsza się. Poważnym wyzwaniem jest również fakt, że demokratycznie wybrane władze największej organizacji polskiej nie są uznawane. Powyższe problemy wymagają stałych działań politycznych na poziomie Rządu oraz kompleksowego wspierania Polaków na Białorusi.

3. Ukraina, Czechy, Łotwa, Rumunia, Słowacja, Węgry. Państwa zamieszkiwane przez mniejszości polskie. Prawa osób pochodzenia polskiego są generalnie przestrzegane, choć w niektórych państwach podejmowane są próby ograniczania nauczania w języku polskim w szkołach publicznych. Niezbędne jest udzielanie mniejszościom polskim kompleksowego wsparcia.

4. Wielka Brytania, Niemcy, Holandia, Irlandia, Austria, Francja, Norwegia, Szwecja, Włochy, Belgia, Dania, Islandia, Hiszpania, Szwajcaria. Najważniejsze kraje UE/EFTA z liczną Polonią i migracją poakcesyjną. Działania Rządu powinny koncentrować się na wspieraniu rozwoju szkół społecznych oraz nauczania języka polskiego w szkołach lokalnego systemu oświaty, a także podtrzymywaniu związków z Polską, jak i motywowaniu do i ułatwianiu powrotów do Kraju. Kluczowe znaczenie ma tu zapewnienie sprawnej i wszechstronnej informacji.

5. USA, Kanada, Australia, Nowa Zelandia. Państwa zamieszkania Polonii, wśród której znaczna część nie zna języka polskiego. Oferta współpracy powinna być kierowana przede wszystkim w języku krajów zamieszkania. Rząd powinien tworzyć warunki do współdziałania z partnerami polonijnymi oraz wspierać ich własne inicjatywy, szczególnie w dziedzinach promocji Polski, a także w rozwoju współpracy lokalnej i sektorowej, w tym gospodarczej.

6. Pozostałe państwa europejskie. Państwa zamieszkiwania mniej licznej Polonii, o zróżnicowanych warunkach funkcjonowania. Z jej udziałem należy prowadzić promocję Polski oraz rozwijać dwustronną współpracę na poziomie lokalnym, w tym gospodarczą.

7. Rosja, kraje Kaukazu i Azji Centralnej. Państwa przechodzące proces transformacji ustrojowej, w których zamieszkują znaczące środowiska polskie. W niektórych krajach ma miejsce dyskryminacyjne traktowanie mniejszości i/lub ograniczanie swobody działania

organizacji społecznych, w tym polonijnych. Dobór zadań w ramach polityki polonijnej powinien być ściśle dostosowany do lokalnych warunków, a prawa Polaków monitorowane.

8. Brazylia, Argentyna. Państwa o bardzo licznej Polonii, która w dużej mierze utraciła znajomość języka polskiego. Oferta współpracy powinna być kierowana w języku kraju zamieszkania, a działania powinny koncentrować się na wsparciu partnerów polonijnych w działaniach na rzecz promocji Polski. Przy udziale Polonii należy rozwijać współpracę dwustronną na poziomie lokalnym, w tym gospodarczą.

9. Pozostałe państwa. Państwa zamieszkane przez nieliczną Polonię o bardzo zróżnicowanych warunkach funkcjonowania i genezie. Czynnikiem ograniczającym współpracę oraz dostęp do kultury narodowej i nauki języka polskiego jest rozproszenie Diaspory. Działania Rządu powinny koncentrować się na wspieraniu inicjatyw kulturalnych, tworzeniu warunków do nauczania języka polskiego, a także na integracji środowiska polonijnego.

V. Instrumenty realizacji polityki rządu wobec polskiej Diaspory.

V.1. Instytucje realizujące Program

Zgodnie z *Ustawą o działach administracji rządowej*, minister właściwy do spraw zagranicznych koordynuje realizację Programu oraz zadań wynikających ze współpracy z Kancelarią Prezydenta RP i Parlamentem. Wiodącą rolę w dziedzinie bezpośredniej współpracy z polską Diasporą i jej organizacjami odgrywają placówki dyplomatyczno-konsularne.

Poszczególne zadania wykonują ministrowie, szefowie urzędów centralnych oraz wojewodowie. W sprawach wykraczających poza granice RP działają oni w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych.

Międzyresortowy Zespół do Spraw Polonii i Polaków za Granicą monitoruje realizację Programu i w razie potrzeby przedstawia propozycje jego zmiany.

V. 2 Partnerzy pozarządowi

Najważniejsi partnerzy rządu w realizacji efektywnej polityki wobec polskiej Diaspory to:

- Kancelaria Prezydenta RP;
- komisje parlamentarne Sejmu RP i Senatu RP;
- samorządy terytorialne;
- organizacje pozarządowe,
- duchowieństwo i instytucje kościelne.

V.3 Instrumenty prawne

Ramy prawne dla realizacji przedsięwzięć związanych z polityką wobec polskiej Diaspory określone są w ramach następujących aktów prawnych:

- *Konstytucja RP;*
- umowy międzynarodowe zawierające zapisy dotyczące ochrony praw polskiej Diaspory zawarte z 16 państwami;
- *Konwencja Ramowa Rady Europy o Ochronie Mniejszości Narodowych;*
- *Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych;*
- regulacje prawne Unii Europejskiej odnoszące się do pracowników migrujących;
- *Ustawa o działach administracji rządowej;*
- *Ustawa o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej;*
- *Ustawa o Karcie Polaka;*
- *Ustawa o repatriacji;*
- *Ustawa o obywatelstwie polskim;*
- *Ustawa o cudzoziemcach;*
- *Ustawa – Kodeks Wyborczy;*
- *Ustawa o działalności użytku publicznego i wolontariacie;*
- *Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;*
- *Rządowy program współpracy z polską Diasporą - Plan działania na rzecz ochrony polskich pracowników na rynkach pracy państw członkowskich UE oraz państw należących do EFTA.*

V.4 Katalog ważniejszych działań instytucji realizujących Program

- kierowanie nauczycieli do pracy zagranicą (resort oświaty);
- delegowanie lektorów języka polskiego na uniwersytety zagraniczne (resort nauki i szkolnictwa wyższego);
- doskonalenie zawodowe nauczycieli polonijnych (resort oświaty);
- przyznawanie stypendiów studentom polskiego pochodzenia, studiującym w Polsce lub państwie zamieszkania (resort szkolnictwa i nauki);
- prowadzenie Szkolnych Punktów Konsultacyjnych;
- rozwijanie kontaktów młodego pokolenia z Polską poprzez realizację kolonii polonijnych (resorty oświaty i spraw zagranicznych) oraz kolonii i obozów sportowych;

- doroczny konkurs na realizację zadania publicznego „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą” (resort spraw zagranicznych);
- Atlas polskiej obecności za granicą (resort spraw zagranicznych);
- organizacja centrów informacyjnych i doradztwa prawnego dla pracowników migrujących w krajach UE (resort spraw zagranicznych);
- raporty o sytuacji polskiej Diaspory w świecie (resort spraw zagranicznych).

V.5 Katalog ważniejszych wspieranych przez rząd działań partnerów z polskiej Diaspory i organizacji pozarządowych

- nauczanie języka polskiego za granicą;
- organizacja pobytów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z polskiej Diaspory w Polsce;
- bieżąca działalność stowarzyszeń polonijnych;
- działalność polonijnych rad konsultacyjnych działających przy placówkach dyplomatyczno-konsularnych;
- utrzymywanie i rozbudowa infrastruktury domów i szkół polskich za granicą;
- działalność mediów polonijnych i ich doskonalenie;
- ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą;
- opieka nad miejscami pamięci narodowej za granicą;
- promocja Polski.

V.6 Katalog ważniejszych działań wspierających realizację Programu

- program TV dla zagranicy;
- portale internetowe „powroty.org.pl” i „powroty.zielonalinia.org.pl”.

Katalogi działań podane w podrozdziałach V.4-V.6 nie wyczerpują całego zakresu działalności. Instrumenty polityki polonijnej są w sposób ciągły dostosowywane do nowych okoliczności, potrzeb polskiej diaspory i możliwości państwa polskiego.

V.7 Finansowanie Programu

Działania wskazane w *Rządowym Programie Współpracy z Polską Diasporą* są wykonywane przez poszczególne resorty w ramach ich kompetencji wynikających z odrębnych przepisów. Środki budżetowe niezbędne na realizowanie tych działań są planowane przez resorty w budżecie państwa. Tym samym wykonanie zadań wskazanych w Programie nie wiąże się z zaangażowaniem dodatkowych środków budżetowych.

V.8. Planowanie zadań i sprawozdawczość

Schemat zadań realizowanych przez poszczególne organy administracji rządowej określony został w załączniku 1.

Zadania poszczególnych instytucji administracji rządowej na rzecz realizacji Programu w latach 2015-2016 zostaną określone w załączniku nr 2, który podlega akceptacji w cyklach dwuletnich przez Międzyresortowy Zespół do Spraw Polonii i Polaków za Granicą.

Resorty odpowiedzialne za realizację Programu sporządzają sprawozdania z jego realizacji w terminach do dnia 28 lutego 2017 r., 2019 i 2021 r. i przekazują je do Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych opracowuje zbiorcze sprawozdanie z realizacji Programu przez administrację rządową i przedkłada je do akceptacji Międzyresortowemu Zespołowi do Spraw Polonii i Polaków za Granicą w terminach do 31 marca 2017, 2019 i 2021 r. Resort odpowiedzialny za politykę zagraniczną opracowuje zbiorcze sprawozdanie z realizacji Programu przez administrację rządową i przedkłada je do akceptacji Międzyresortowemu Zespołowi do Spraw Polonii i Polaków za Granicą w terminach do 31 marca 2017, 2019 i 2021 r.

Schemat zadań realizowanych przez organy administracji rządowej

ZADANIA (nazwa instytucji) NA LATA 2015-2016 W RAMACH REALIZACJI RZĄDOWEGO PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z POLSKĄ DIASPORĄ

ZADANIA WSPÓLNE DLA WSZYSTKICH OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH

Cel A - Wspieranie nauczania języka polskiego i wiedzy o Polsce we wszystkich formach organizacyjnych - w szkołach publicznych obcych państw, w szkołach społecznych oraz szkolnych punktach konsultacyjnych na wszystkich etapach edukacji

Zadanie 1.

Zakładany rezultat:

Zadanie 2.

Zakładany rezultat:

Następnie określone są kolejne zadania realizowane w ramach poszczególnych kierunków polityki polonijnej.

ZADANIA SZCZEGÓLNE DLA OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH

LITWA

Cel A - Wspieranie nauczania języka polskiego i wiedzy o Polsce we wszystkich formach organizacyjnych - w szkołach publicznych obcych państw, w szkołach społecznych oraz szkolnych punktach konsultacyjnych na wszystkich etapach edukacji

Zadanie 1.

Zakładany rezultat:

Zadanie 2.

Zakładany rezultat:

Następnie określone są kolejne zadania realizowane w ramach poszczególnych kierunków polityki polonijnej i z podziałem na poszczególne obszary geograficzne (o ile taki podział w przypadku danej instytucji jest zasadny).